

1 Izvori važećih pravila

1.1 Nacionalna pravila

U Republici Hrvatskoj je međunarodno privatno i procesno pravo većim dijelom kodificirano Zakonom o rješavanju sukoba zakona s propisima drugih zemalja u određenim odnosima (ZRS) („Narodne novine“, broj 53/91).

1.2 Multilateralne međunarodne konvencije

Haška konvencije o građanskom postupku iz 1954.

Haška konvencija o sukobu zakona u pogledu oblika oporučnih raspolaganja iz 1961.

Haška konvencija o mjerodavnom pravu za prometne nezgode iz 1971.

Haška konvencija o mjerodavnom pravu za odgovornost proizvođača za svoje proizvode iz 1973.

1.3 Glavne bilateralne konvencije

Republika Hrvatska je na temelju notifikacije o sukcesiji postala stranka više bilateralnih međunarodnih ugovora, kao npr. ugovori o pravnoj pomoći, konzularne konvencije, ugovori o trgovini i plovidbi. S određenim državama zaključeni su ugovori o pravnoj pomoći koji sadrže i norme o rješavanju sukoba zakona:

Ugovor o uzajamnom pravnom prometu s Austrijom iz 1954. godine, Beč, 16. prosinca 1954.

Ugovor o uzajamnoj pravnoj pomoći s Bugarskom iz 1956. godine, Sofija, 23. ožujka 1956.

Ugovor o reguliranju pravnih odnosa u građanskim, obiteljskim i kaznenim stvarima sa Češkom, Beograd, 20. siječnja 1964.

Ugovor o uzajamnim pravnim odnosima s Grčkom iz 1959. godine, Atena, 18. lipnja 1959.

Ugovor o uzajamnom pravnom prometu s Mađarskom iz 1968. godine.

2 Provedba pravila o sukobu prava

2.1 Obveza suca da na vlastitu inicijativu primijeni pravila o sukobu prava

U pravnim situacijama s međunarodnim obilježjem sudovi primjenjuju međunarodno privatno pravo s pomoću triju metoda i to: kolizijskim pravilima, pravilima neposredne primjene i posebnim materijalnim pravilima.

2.2 Upućivanje

U hrvatskom međunarodnom privatnom pravu, ZRS u čl.6 propisuje ako bi se odredbama ovog zakona trebalo bi primijeniti pravo strane države, uzimaju se u obzir njegova pravila o određivanju mjerodavnog prava.

Ako pravila strane države u određivanju mjerodavnog prava uzvraćaju na pravo Republike Hrvatske, primijenit će se pravo Republike Hrvatske, ne uzimajući u obzir pravila o određivanju mjerodavnog prava.

2.3 Promjena povezujućeg faktora

ZRS ne regulira navedeno pitanje općenito, ali sadrži neke posebne propise koji uređuje takve slučajeve (na primjer čl. 35. st.1 određuje za razvod braka mjerodavno pravo države čiji su oni državljani u vrijeme podnošenja tužbe, čl. 45. st. 1. učinak posvojenja ocjenjuje se po pravu države čiji su državljani posvojitelj i posvojenik u vrijeme zasnivanja posvojenja.

U pravilu, u svakom konkretnom slučaju treba ocjenjivati radi li se o dovršenim pravnim situacijama, trajnim pravnim situacijama ili situacijama koje tek nastaju. Ako kolizijsko pravilo uređuje tzv. trajne situacije njen pravni nastanak uređuje mjerodavno pravo koje je u to vrijeme važno, a ako dođe do promjene statuta, učinci takve pravne situacije ocjenjuje se po novom pravu od časa primjene.

Što se tiče stjecanja prava vlasništva i drugih stvarnih prava, koje se ocjenjuju po pravu gdje stvar leći primjenjuje se pravilo da ukoliko je pravo vlasništva stečeno po ranijem statutu ono i dalje postoji, iako po novom statutu još ne bi bilo stečeno. Ako međutim vlasništvo pokretnine nije stečeno po ranijem pravu, jer nije bilo modusa, do takvog stjecanja dolazi ako pokretnina dođe na područje države u kojoj za stjecanje nije potreban modus.

2.4 Iznimke od uobičajene primjene pravila o sukobu

a) javni poredak

Odredba čl. 4 ZRS-a propisuje da se ne primjenjuje pravo strane države ako bi njegov učinak bio suprotan Ustavom Republike Hrvatske utvrđenim normama državnog uređenja.

Osim navedene odredbe čl. 4. ZRS- a, koji se treba tumačiti tako da se njime štite i temeljna prava, slobode i prava čovjeka i građanina u javni poredak ulaze i rješenja Konvencije o zaštiti prava čovjeka i temeljnih sloboda iz 1950. godine.

Javni poredak ne predstavlja samo zaštitu domaćeg prava od primjene inozemnog materijalnog prava. Opravdanost pozivanja na zaštitu domaćeg javnog poretka zavisi pored ostalog od toga ima li predmet koji se rješava usku vezu s tuzemstvom i njegovim pravom tj. s lex fori, a takva veza postoji kad bi primjena stranog prava imala u tuzemstvu trajnije učinke.

b) pravila neposredne primjene

Ponekad se situacije s međunarodnim obilježjem uređuju na osnovi posebnih pravila legis fori, koje se pretežno nazivaju pravila neposredne primjene. Takva pravila donose se u istom zakonu s kolizijskim normama, a ponekad ih sadrže i drugi propisi.

2.5 Dokaz stranog prava

Sud ili drugi nadležni organ dužan je po službenoj dužnosti utvrditi sadržaj stranog prava, temeljem čl. 13. st. 1 ZRS-a. Prema čl. 13. st.2 i st.3. ZRS-a sud ili nadležni organ može zatražiti obavijest o stranom pravu od Ministarstva pravosuđa RH, no stranke u postupku mogu podnijeti i javnu ispravu o sadržaju stranog prava

3 Pravila o sukobu prava

3.1 Ugovorne obveze i pravni akti

Izvor kolizijskih pravila je Zakon o rješavanju sukoba zakona (ZRS).

Prema čl. 19. ZRS-a za ugovor je mjerodavno pravo što su ga izabrale ugovorne stranke, ako ovim zakonom ili međunarodnim ugovorom nije drugačije.

Prema čl. 20. ako nije izabrano mjerodavno pravo i ako posebne okolnosti slučaja ne upućuju na drugo pravo, kao mjerodavno pravo primjenjuje se:

1. za ugovor o prodaji pokretnih stvari-pravo mjesta gdje se u vrijeme primitka ponude nalazilo prebivalište odnosno sjedište poslodavca;
2. za ugovor o djelu odnosno za ugovor o gradnji –pravo mjesta gdje se u vrijeme primitka ponude nalazilo prebivalište odnosno sjedište poslenika (poduzimača);
3. za ugovor o punomoći – pravo mjesta gdje se u vrijeme primitka ponude nalazilo prebivalište odnosno sjedište opunomoćenika;
4. za ugovor o posredovanju-pravo mjesta gdje se u vrijeme primitka ponude nalazilo prebivalište odnosno sjedište posrednika;
5. ugovor o komisionu-pravo mjesta gdje se u vrijeme primitka ponude nalazilo prebivalište ili sjedište komisionara;
6. za ugovor o otpremanju (špediciji)- pravo mjesta gdje se u vrijeme primitka ponude nalazilo prebivalište ili sjedište otpremnika;
7. za ugovor o zakupu pokretnih stvari- pravo mjesta gdje se u vrijeme primitka ponude nalazilo prebivalište odnosno sjedište zakupodavca;
8. za ugovor o zajmu –pravo mjesta gdje se u vrijeme primitka ponude nalazilo prebivalište odnosno sjedište zajmodavca;
9. za ugovor o posluži-pravo mjesta gdje se u vrijeme primitka ponude nalazilo prebivalište odnosno sjedište;
10. za ugovor o ostavi – pravo mjesta gdje se u vrijeme primitka ponude nalazilo prebivalište odnosno sjedište ostavoprimca (depozitara);
11. za ugovor o uskladištenju- pravo mjesta gdje se u vrijeme primitka ponude nalazilo prebivalište odnosno sjedište skladištara;
12. za ugovor o prijevozu- pravo mjesta gdje se u vrijeme primitka ponude nalazilo prebivalište odnosno sjedište prevozioca (vozara);
13. za ugovor o osiguranju-pravo mjesto gdje se u vrijeme primitka ponude nalazilo prebivalište odnosno sjedište osiguravatelja;
14. za ugovor o autorskom pravu- pravo mjesta gdje se u vrijeme primitka ponude nalazilo prebivalište odnosno sjedište autora;
15. za ugovor o poklonu- pravo mjesta gdje u vrijeme primitka ponude nalazilo prebivalište odnosno sjedište poklonodavca;
16. za burzovne poslove- pravo sjedišta burze
17. za ugovor o samostalnim bankarskim garancijama – pravo mjesta gdje se u vrijeme sklapanja ugovora nalazilo sjedište davaoca garancije;
18. za ugovor o prijenosu tehnologije (licencija i dr.) – pravo mjesta gdje se u vrijeme sklapanja ugovora nalazilo sjedište primaoca tehnologije;
19. za imovinska potraživanja iz ugovora o radu- pravo države u kojoj se rad obavlja ili se obavljao;
20. za ostale ugovore- pravo mjesta gdje se u vrijeme – pravo mjesta gdje se u vrijeme primitka ponude nalazilo prebivalište odnosno sjedište ponudioca.

3.2 Izvanugovorne obveze

ZRS sadrži odredbe o mjerodavnom pravu za izvanugovorne obveze, kao i međunarodni ugovori (Haška konvencija o mjerodavnom pravu za prometne nezgode iz 1971.) .

ZRS sadrži odredbe o mjerodavnom pravu za stjecanje bez osnove, poslovodstvo bez naloga, izvanugovorne obveze koje ne potječu iz odgovornosti za štetu te za izvanugovornu odgovornost za štetu.

Za izvanugovornu odgovornost mjerodavno je pravo mjesta gdje je radnja izvršena ili pravo mjesta gdje je posljedica nastupila, ovisno o tome koje je od ta dva prava povoljnije za oštećenika. Ako je događaj iz kojeg proizlazi obveza za naknadu štete nastao na brodu, na otvorenom moru, zrakoplovu, pravom mjesta gdje su se dogodile činjenice koje su uzrokovale obvezu naknade štete smatra se pravo države čiju pripadnost ima brod odnosno pravo države u kojoj je registriran zrakoplov.

Na stjecanje bez osnove primjenjuje se pravo mjerodavno za pravni odnos koji je nastao, bio očekivan ili pretpostavljen, u povodu kojeg je nastalo stjecanje. Za poslovodstvo bez naloga mjerodavno je pravo mjesta gdje je radnja poslovođe izvršena. Za obveze iz upotrebe stvari bez poslovodstva te za izvanugovorne obveze koje ne potječu iz odgovornosti za štetu mjerodavno je pravo mjesta gdje su se dogodile činjenice koje su uzrokovale obvezu.

3.3 Osobni status, njegovi aspekti s obzirom na građanski status (ime, prebivalište, svojstvo)

Za pravnu i poslovnu sposobnost fizičke osobe mjerodavno je pravo čiji je on državljanin.

Fizička osoba koja bi prema pravu države čiji je ona državljanin bila poslovno nesposobna poslovno je sposobna ako ima poslovnu sposobnost po pravu mjesta gdje je nastala obveza.

3.4 Uspostava odnosa roditelj-dijete, uključujući posvajanje

Za odnose između roditelja i djece mjerodavno je pravo države čiji su oni državljani.

Ako su roditelji i djeca državljani različitih država, mjerodavno je pravo države u kojoj svi oni imaju prebivalište.

Ako su roditelji i djeca državljani različitih država, a nemaju prebivalište u istoj državi, mjerodavno je pravo Republike Hrvatske ako je dijete ili koji od roditelja državljanin Republike Hrvatske.

Za priznavanje, utvrđivanje ili osporavanje očinstva odnosno majčinstva mjerodavno je pravo države čiji je državljanin u vrijeme rođenja djeteta bila osoba čije se očinstvo odnosno majčinstvo priznaje, utvrđuje ili osporava.

3.4.1 Posvojenje

Za uvjete zasnivanja posvojenja i prestanka posvojenja mjerodavno je pravo države čiji su državljani posvojitelj i posvojenik.

Ako su posvojitelj i posvojenik državljani različitih država, za uvjete zasnivanja posvojenja i prestanka posvojenja mjerodavna su kumulativno prava obju država čiji su oni državljani.

Ako bračni drugovi zajednički posvajaju, za uvjete zasnivanja posvojenja i prestanka posvojenja, osim prava države čiji je državljanin posvojenik, mjerodavna su i prava država liji su državljani i jedan i drugi bračni drug.

Za oblik posvojenja mjerodavno je pravo mjesta gdje se posvojenje zasniva.

Za učinak posvojenja mjerodavno je pravo države čiji su državljani posvojitelj i posvojenik u vrijeme zasnivanja posvojenja.

Ako su posvojitelj i posvojenik državljani različitih država mjerodavno je pravo u kojoj imaju prebivalište.

Ako su posvojitelj i posvojenik državljani različitih država, a nemaju prebivalište u istoj državi, mjerodavno je pravo Republike Hrvatske ako je jedan od njih državljanin Republike Hrvatske.

Ako ni posvojitelj ni posvojenik nisu državljani Republike Hrvatske, mjerodavno je pravo države čiji je državljanin posvojenik.

3.5 Brak, nevjenčani parovi/parovi u izvanbračnoj zajednici, partnerstva, razvod, sudski razvod, obveze uzdržavanja

3.5.1 Brak

U pogledu uvjeta za sklapanje braka mjerodavno je, za svaku osobu, pravo države čiji je ona državljanin u vrijeme stupanja u brak.

I kad postoje uvjeti za sklapanje po pravu države čiji je državljanin osoba koja želi sklopiti brak pred nadležnim organom Republike Hrvatske neće se dopustiti sklapanje braka ako, što se tiče te osobe, postoje po pravu Republike Hrvatske smetnje koje se odnose na postojanje ranijeg braka, srodstvo i nesposobnost za rasuđivanje.

Za oblike braka mjerodavno je pravo mjesta u kojem se sklapa brak.

Za nevažnost braka (nepostojanje i ništavost) mjerodavno je bilo koje pravo po kojem je brak sklopljen.

Za razvod braka mjerodavno je pravo države čiji su državljani oba bračna druga i vrijeme podnošenja tužbe, za razvod braka mjerodavna su kumulativno prava obju država čiji su oni državljani.

3.5.2 Nevjenčani parovi/parovi u izvanbračnoj zajednici i partnerstva

Za imovinske odnose osoba koje žive u izvanbračnoj zajednici mjerodavno je pravo države čiji su oni državljani.

Ako osobe nemaju isto državljanstvo, mjerodavno je pravo države u kojoj imaju zajedničko prebivalište.

3.5.3 Razvod i sudski razvod

Za razvod braka mjerodavno je pravo države čiji su državljani oba bračna druga i vrijeme podnošenja tužbe, za razvod braka mjerodavna su kumulativno prava obiju država čiji su oni državljani.

3.5.4 Obveze uzdržavanja

Za obvezu uzdržavanja između krvnih srodnika, osim roditelja i djece, ili za obvezu uzdržavanja srodnika po tazbini, mjerodavno je pravo države čiji je državljanin srodnik od kojeg se zahtijeva uzdržavanje.

3.6 Bračnoimovinski režimi

Za osobne i imovinske odnose bračnih drugova mjerodavno je pravo države čiji su oni državljani.

Ako su bračni drugovi državljani različitih država, mjerodavno je pravo države u kojoj imaju prebivalište. Ako bračni drugovi nemaju zajedničko državljanstvo ni prebivalište u istoj državi, mjerodavno je pravo države u kojoj su imali posljednje zajedničko prebivalište.

Ako se mjerodavno pravo ne može odrediti na prethodno opisane načine, mjerodavno je pravo Republike Hrvatske. Za ugovorne imovinske odnose bračnih drugova mjerodavno je pravo koje je u vrijeme sklapanja ugovora bilo mjerodavno za osobne i imovinske odnose.

Ako pravo određeno na ovaj način predviđa da bračni drugovi mogu izabrati pravo koje je mjerodavno za bračnoimovinski ugovor, mjerodavno je pravo koje su oni izabrali.

3.7 Oporuke i nasljedstva

Za nasljeđivanje mjerodavno je pravo države čiji je državljanin bio ostavitelj u vrijeme smrti.

Za sposobnost za pravljenje oporuke mjerodavno je pravo države čije je državljanstvo oporučitelj imao u trenutku sastavljanja oporuke.

Oporuka je pravovaljana u pogledu oblika ako je pravovaljana po jednom od ovih prava:

- 1) po pravu mjesta gdje je oporuka sastavljena;
- 2) po pravu države čiji je državljanin bio oporučitelj bilo u vrijeme raspolaganja oporukom bilo u vrijeme smrti;
- 3) po pravu oporučiteljeva prebivališta bilo u vrijeme raspolaganja oporukom bilo u vrijeme smrti;
- 4) po pravu oporučiteljeva boravišta bilo u vrijeme raspolaganja oporukom bilo u vrijeme smrti;
- 5) po pravu Republike Hrvatske;
- 6) za nekretnine – i po pravu mjesta gdje se nekretnine nalaze

3.8 Nekretnine

Za ugovore koji se odnose na nekretnine isključivo je mjerodavno pravo države na čijem se teritoriju nalazi nekretnina.

3.9 Nesolventnost

Stečajni zakon u čl. 303 propisuje osnovno načelo prema kojem se pravni učinci otvaranja stečajnog postupka određuju prema pravu države u kojoj je postupak otvoren.

Posljednji put ažurirano: 12/11/2018

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća kontaktna točka EJA-a. Prijevode je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska pravosudna mreža i Europska komisija ne preuzimaju nikakvu odgovornost u pogledu informacija ili podataka sadržanih ili navedenih u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Zbog povlačenja Ujedinjene Kraljevine iz Europske unije države članice trenutačno ažuriraju dio nacionalnih sadržaja na ovim internetskim stranicama. Ako još uvijek ima sadržaja koji ne odražava povlačenje Ujedinjene Kraljevine, to je nenamjerno te će biti izmijenjeno.